

Nro 25.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.

*Költ Bétsben Junitusnak 11-dik napján 1793.
esztendőben.*

Magyar Ország.

A' természet vizsgáló böltsek azt jegyzették meg a' pálma fáról, hogy mennél nagyobb terreh fekszik rajta, annál inkább nevededik, annál bővebben terem idejében gyümölsöt. Vélem, nem hibázok, hogyha nemzeti ditsófséges nyelvünket e' pontban a' pálma fához hasonlitom. — — Tiz, 's tizenkét esztendök el forgása alatt, több jó és szép magyarsággal irt halznos magyar munka jött ki a' könyv sajtó alól mint ennekelötte való egyy 's két századokban. Midön immár temető sirjának szélén hömpölygött.

B b

vólna haldokló nyelvünk, akkor vették észre néhány messze látású, és a' köz jót tulajdon haznoknál fellyebb betsüllő buzgó hazánkfiai, melly igen hibáztak légyen el húnyt őseink anyai nyelvünk gyakorlásának 's mivelésének vétkes el mulatása által.

Mennyi kár származott hazánkra nemzeti nyelvünk tökéletesítésének el mulatásából, és mennyi jót reménylheténk annak virágoztatásából, bőven és világosan meg mutattam ennekelötte három esztendővel irt *Pannóniai Fenix* nevű könyvetskémben, ahöz útasítom E. Olvasóimat. Annál egyebet nem akarok mostan jelenteni, hogy még azok a' nevezetes hazánkfiai is, a' kik ennekelötte 10 's 20 esztendővel imigy amúgy gondolkoztak nemzeti ditsósleges nyelvünkről, meg ismerik hibáikat, és mind magok gyakorollyák, mind fiaik által gyakoroltatlyák azt, és ha konkolyt nem hint a' sátán tiszta búzánk közzé, telylyes reménységünk lehet a' felől, hogy mi is nagyobb előmenetelt fogunk az erköltsi tökéletes-ségeben tenni, mint tettünk ennekelötte.

Tökélletes meg elégedéssel olvastam egygy tsak a' minap *Trentsén* Vármegyéből hozzám útasítatott levelet, mellyben a' felől tudósítatam, hogy nagy méltóságú *Krafsó* Vármegyei fő Ispán, és Cs. K. belső Tanátsos *Bachó János* úr ő Excellentiájának nagyra született, és mostan a' *Trentségi* áhétatos Szerzeteseknél iskolába járó úrfiai nemtsak ékes magyarsággal irt orációval fogadták, fertály esztendei meg vizsgálításokra fel sereglett nagy tekéntetű urakat, hanem ennekfelette igen szép jeleit mutatták a' természeti, és hazánk historiájában, a' Geografiában, az Arithmeticában, és a' vallásról való tudományckban való gyakoroltatásoknak és esméreteknak, és hogy az eleikbe tétetett kérdésekre mind deákúl, mind magyarul egész kézséggel feleltenek. — Minden igaz hazafiak köszönik velem égygyütt nagy méltóságú édes attyoknak és *T. T. Greshai György*

Észtergomi kis Pap úrnak, hogy két illy nagyra
 jermett magyar hazafit nevelnek és készítnek nem-
 zetünknek javára.

*A' Gr. Wurmser Cs. K. és Custine Frantzia Ge-
 nerálok közt, múlt Májusnak közepén történt
 tsatazás' historiájának további folytatása.*

Azonközben ismét rendbe szedvén magát a'
 hátra veretett ellenség, újabb készüléteket látta-
 tott győzedelmes vitézeink ellen tenni. Gr. *Kle-
 nau* Oberstlieutenant mingyárt észre vette igye-
 kezeteket, és hogy tulajdon szemeivel láthassa
 állásokat, rendeket, és mozdulásaikat, az alatt
 mig katonái készítették volna magokat, magáno-
 san egy közel fekvő tetőskére lovaglott, 's on-
 nan nézte, mit csinál a' Frantziáság. Allig állapod-
 hatott ott meg, a' midőn már sebes vágatva nyar-
 galt a' Frantzia lovaság kormanyára bizatott kis
 seregetskének bal szárnya felé; ő is tehát vissza
 fordítván paripáját, magáéihoz akart menni, ha-
 nem véletlenül környül vétetvén néhány lesben
 állott Fr. lovasok által, nyakon kapatott, 's mint
 fogoly tífzt *Laffarel* Fr. Generálhoz vezetettet.
 A' midőn leg keményebben attakirozták volna a'
 Fr. lovasok a' Császár dragonyosait, és a' Gróff
Gyulay gyalogjait, akkor toppana oda Báró *Ott,
 Sándor Leopold* huzár regementének vitéz Obes-
 tere, és nemtsak vissza vette az ellenség által el-
 nyerettetett ágyúkat, hanem e' mellett sok Fr.
 patriótákat küldött édes attyok *Mirabó* után a'
 más világra. És még evvel sem elégedett meg,
 hanem a' kiket le nem szabadhattak vitéz hu-
 szárjai, azokat mind addig üzte 's kergette, mig
 végtére az el fogattatott *Klenau* Gróft is ki men-
 tette gonosz márkokból. Mennyit vesztett légyen
 az ellenség ebben a' tsatában, bizonyosan meg
 nem lehet határozni, kétség kívül sokkal többet,
 mint mi. A' miéink közül, *Schofmann* fő Strázsa
 mester a' Gr. *Gyulay* regementéből; B. *Hönig* a'

Császár dragonyosai közül; és *Szentgyörgyi* fő Hadnagy, *Sándor Leopold* huszárai közül, ennek felette 29 all tisztek és köz emberek lettek *Márs* istennek áldozattyaivá, 58 estenek sebbe; mi pedig 48 embert, 50 lovat, 1 dobot, 's több egyéb hadi eszközöket nyertünk. Az elsőtől fogva az utólsóig, mindnyájan véghez vitték kötelefségeiket, senki sem vólt a' Császári Kir. vitézek között, a' ki méltónak lenni ne találhatott volna a' ditsiretre. Ott Obester úr mindent el követett, a' mit egy vitéz hadi tiszttől lehet kívánni; *Kemf* Obester és *Gr. Klenau* Obristlieutenant úgy viselték magokat, hogy a' leg nagyobb irigység sem találhatott benne gántsot. *Matéjtsék György* fő Strázsa mester úr nemtsak a' Török háborúban, hanem itten is meg bizonyította, hogy nem könnyen ijed meg maga árnyekától. *Jorichich*, *Enzenberg*, *Stokovich* és *Simich* kapitányok, a' Szerbiai szabad seregből; méltónak tették magokat a' ditsiretre; *Morzin*, és *Puky István*, *Gr. Gyulay* magyar gyalog regementének vitéz kapitányai, méltók Fejedelmünknek különös kegyelmére. — *B. Enzenberg* és *Detáry* kapitányok; *B. Falkenhansen*, *Fichtl* és *Leitner* fő hadnagyok; *Wisthóf*, *Wágner* és *Lupy* al-hadnagyok a' Császár dragonyos regementéből nem viselték magokat alább való módon a' többieknél.

Más azóltától fogva történt hadi tsaták és Környül állások.

A' *Biponti* hertzezségben Prulsusok és Franciaák között minap történt tsatáról, közelebb ezt a' tudositást vettük Berlinből. Májusnak 13 napján oda hagyván Obester *Szekely Leymen* mellett lévő tanyáját, mellyet, az onnan nem messze feküdütt számos ellenségnek zablán való tartására, erős föld várákkal és sántzokkal környül vett, nagy tsendesen *S. Wendel* környékére masirozott, olly fel tétellel, hogy a' Neukirchenben fekvő 2 ba-

talion Fr. gyalogságot, és 300 lovasokat meg támadhassa. Hanem minthogy maga a' Saarbrükki Printz is ott múltatott, alattomban tudtára adta, hogy onnan valami úton módon menne el, 's venné magát bátorságosabb helyre, melyet telyesítetett is a' Printz, és nem másnál, hanem Obester Székelynél kereste menedék helyét. Kétség kívül a' Printznek titkos el távozása miatt gyanúságban estenek a' Frantziák, és titkos kémjeik által idejekorán meg tudták, a' Prussusoknak ellenek lett meneteleket; ahozképest 6 batalion gyalogságot, és 1 huszár regimentet vonván magokhoz, lesbe állottanak, várván Székely Obesternek oda lejendő menetelét. Hanem valamint ők, úgy ez is jól értvén a' hadi fortélyhoz, éjjel békét hagyott nékiek, 'és tsak reggel, midőn már nyugalomra mentenek vólna a' Frantziák, kezdte táborok előtt lévő sántzaikat és redutáikat ágyúkkal és haubitzákkal lövöldöztetni. Azomban egy Klux nevű hadnagy Gen. Wedel regimentéből válogatott gyalogsággal azon 40 Frantziákra rontott, a' kik egygy tisztel égyetemben a' Bües viz mellett hányatott sántzban rejtették el magokat, 's onnan ólálkodtanak, és lövöldöztenek a' Prussus katonákra, kik közül 30 embert el is fogott. Más részről, a' Trevirumi vadász compániának kapitánya támadta meg az ott lévő olvasztó házat, és ő is nem keveset kapott el, az ottan fekvő ellenség közül. Atallyában 1 Fr. kapitán, 1 alsóbb rangú tiszt, 2 Strázsa mester, 53 köz ember, kik között 7 nemzeti gárdisták is vóltanak, esett ebben az első tsatátskában a' győzedelmes Prussusoknak kezekbe. A' leg nagyobb nyereség a' vólt, hogy a' Saarbrükki Printznek minden ezüst 's arany asztali eszközeit, házi bútorjait, és drágaságait, mellyekkel már annak előtte 20 szekeret terhellenek meg a' Frantziák, 's onnan tovább akarták szállítani, vissza nyerték és adták a' Printznek. A' Prussus katonák közül kevesen maradtanak a' tsata piatzon.

Illyenképen meg tisztítatván *Neukirchen* (új templom) a' Frantziáságtól, 40 gyalog és néhány lovas katonák hagyattak ottan vigyázatban, az előtte fekvő hegyen pedig 120 lovasok *Kleist* Prusiai fő Strázsa mester kormánya alatt. Még más hazna is vólt ennek a' szerentsés tsatátskának a' gyözedelmesekre nézve, t. i. *Neukirchen* vissza nyeretése által, a' Mosel és Rajna mellett fekvő Frantzia táborok között való égygyefség kétfelé vágattatott, mellyet nehezen is szenvedett az ellenség, és ismét helyre kívánta azt állítani. E' végre más nap reggeli hét óraker, 3 regement kavalleriával, 8 batalion gyalogsággal, és 20 ágyúval ment három colonnében vissza, ismét el foglalta *Neukirchent*, és hadi rendbe állván lassan lassan masirozott a' Prusikusok felé. Hanem nem férkezhetett úgy hozzájuk, a' mint kívánta volna, mivel, a' fellyebb említett hegynek odvaiban el rejtezett vadász katonák szüntelen tüzelvén réájok, meg akadályoztattak előre lett meneteleket. Az alatt *Székely Obester* is jó rendbe szedvén katonait, az onnan egy fertály mélföldre fekvő tetőkre vonta magát, holott 3 erős batériát hányatván, fegyverben várta az ellenségnek további előre lett menetelét. El is ment Májusnak 17-ik napján, reggeli hét óraker 2000 lovasággal, 12 batalion gyaloggal, és 26 ágyúkkal, és mingyárt elejénten Printz *Hohenloé* előálló vigyázóit, és Alstadt mellett hányatott batériáit támadta meg, mellyeket oda is hagytanak a' Prusikusok, és a' nevezett Printznek parantsolattýára *Carlsbergig* vonták magokat vissza. Itten *Jolly* és *Dublaiselee* Generálok kormányozták a' Frantziákat, maga pedig *Houchard* Generál 10 batalion gyalogsággal, 2 regement lovasággal, és 20 ágyúkkal *Székely Obester* felé menni igyekezett, és az ő kormánya alatt lévő se-reget akarta meg rontani. De valamint amazok nem bóldogúlhattak Pr. *Hohenloé* ellen; úgy ez is meg nem tsiphette *Székely Obestert*, a' tetők-ről sürűen réá hullott ágyú golyóbisok miatt. És

igy mind a' két rész egymás szemébe nézván estéig, akkor kis *Ottweiler* mellett telepedtenek le a' Frantziák, *Székely Obester* pedig velek által ellenben fekvő tetőn, a' honnan ki küldött lovas osztályi által egész éjjel nyughatatlankodtatta amazokat. Következett viradóra 3 órakor ki indúltanak éjjeli tanyájokról a' Frantziák, és még ottan két kolonnéra osztattatván fel, egyik *Forbachi* táborába ment vissza; a' másik pedig két szakaszra osztván fel, *Blieskastel* és *Kirkel* mellett telepedett le, a' másik pedig *Altstadt* és *Limbach* között ütött sátrort. Ilyenképen meg szabadulván *Neukirchen* kedvetlen vendégeitől, 2 batalion Pr. gyalogság, 300 lovaság, és 4 ágyúk helyheztek oda őrizetbe. Pr. *Hohenloe* egész corpusával egygyütt *Kaiserlautern* mellett szállott táborba, *Székely Obester Carlsbergen* telepedett le, *Bipontumból* és *Homburgból* ki kergette a' Frantziákat, és már most mind a' két fél tsendes-ségben vagyon egymással által ellenben, t. i. a' Pruszosok a' *Carlsbergen*, vagy *Károlyhegyen*, a' Frantziák pedig a' *Limbachi* és *Altstadti* tetőkön.

Frankófurtumból következő h iradás érkezett hozzáuk. Májusnak 25 napján reggeli 4 órakor, egy tsuport Frantziáság ki indulván *Moguntziából*, egyik része *Monbachba* ment, másik része pedig *Gunzenheim* alatt vigyázatban lévő Pruszosokra tsapott ki, holott 1 kapitány, 2 lájtinánt, és 40 köz ember vóltanak őrálláson, egy három fontos ágyúval, a' kik noha sűrű kartátsokkal fogadták őket, de, minthogy nagy erővel vólt az ellenség, kéntelenitettek ágyújoknak hátra hagyásával magokat vissza vonni. *Monbachnál* 8 Prus-siai ör álló katona, és 1 kapitány estenek fog-ságba, amazokat más napon vissza küldötték, ezt pedig, minthogy sebbe esett, Orvosaiknak adták által.

Frantzia *Flandriából* érkezett tudosítások szerint, Májusnak 23 napján történt szerentsés tsatá-

zása után, bellyebb nyomúlt a' Cs. K. sereg Fr. Országba, és Pr. *Koburg Herinbe* tette által a' maga quártélyát, és az ellenségnek *Aintzin* hegyéről való el üzetése után, szorosabban környült vétetődött *Valenciennes* vára, és ilyenképen ösztatott fel az ostromlásra rendeltetett sereg. Az örálló seregek' fő kórmányozójának quártélyá, a' mint fellyebb mondám *Herinben*, és *Aubriban* vagon, az ostromló seregeknek fő kvártélyá *Rajmesben* és *Estreuben*. A' Cs. Kir. és Angliai 's Hannóverai truppokból álló ostromló corpusnak fő kórmánya az *Eboraki* hertzegre vagon bizatattva. A' *Knobelsdorf* General-Lajtinánt vezérsege alatt lévő Prúsiái seregek *Marchiennes*; a' Hollándia truppok pedig az Orániai örökös hertzeg kórmánya alatt, *Douvin* mellett táboroznak. Pr. *Koburnak* Herinből jött tudositása szerént, múlt hólnapnak 27 napján dél után néhány száz gyalogságból és lovaságból álló Fszantziáság, két ágyúval és két haubitzával meg támadta Gr. *Latour* F. M. L. *Doucies* mellett fekvő örálló seregeinek jobb szárnyát, hanem maga szerentsétlenségével; mivel egy felől Gr. *Latour* egy 12 fontos ágyúval lövöldöztetvén eleibe, más részről *Davidovich* G. M. jobb szárnyát egy haubitzával, bal szárnyát pedig a' vadász katonáknak fő Strázsa mestere *Mahony* egy hat fontos ágyúval meg támadván, nemtsak sokat le ejtegettek közülök, hanem ennekfelette szerentsésen is vízfza üzték őket.

Elegyes Tudósítások.

Naponként mind közelebb közelebb érkezik az a' rettenetes szempillantás, mellyben Moguntzia városának ostromlására rendeltetett hadi eszközök fel fogják tüzet okádó torkaikat nyitni, és mendörgő szavaik által nemtsak az okos, hanem még az oktalan teremtésekben is meg lábolthatatlan félelmet okozni. A' földmérők és artilleris-

ták el végezték immár az ostromlásra készített plánumaikat, az ostromlók mind közelebb közelebb mentenek a' városhoz, és az ott lévőkön kívül még többen is várattatnak oda. Múlt hólnapnak utolsó hetében a' Hollandiai és Coblentzi ostromló szerfzámok is oda érkeztek 25 három evedzőü hajókon, mellyeken 12 24 fontos, 20 18 fontos, 24 12 fontos ágyúk, 14 18 fontos haubitzák, 8 mazsár ágyúk, igen sok bombák, ágyú golyóbisok, és puska por valának.

Az egyesült seregeknek illetén fekvése vagyon Moguntzia körül, a' Rajna, és Majna vizek között, az utolsóbbnak tsútsánál és bal partyán egynehány Prussus és Szálf batériák vagynak, melylyekről rész szerént a' *Kosthejmi*, rész szerént a' Rajna mellett lévő Fr. sántzokra lehet ágyúzni. Ezek a' *Majnzbisóffi* tábor által fognak fedettetni. A' Rajnán és Majnán innen a' *Kosthejmi* téglá égető kementzéknél kezdődnek a' Prussus batériák, 's egész a' ménkö malomig nyúlnak. Itten kezdődnek a' Szálf batériák, 's az *Erberhejmi* ör álló tornyoknál végeződnek. Mingyárt ezeken túl vagyon a' *Hasszjai* batériáknak kezdete, melylyek *Monsbachig* terjednek ki, és valamint itten, úgy *Biberichben* is Prussus és Hasszus seregek fekülznek. Ezeknek a' batériáknak hátok megett táboroznak a' Prussusok és Hasszusok. A' Rajnán túl *Budenhejm* és *Bingen* között kezdődik a' Prussiai tábor, és *Monbach* 's *Götzenhejm* háta megett fekvő tetőkön végig nyúlván, *Marienbornál* végeződik. Ezen túl vagyon a' Császári tábornak kezdete, és *Höchsthejm* háta megett a' *Weisenau* tetőkön által menvén, *Laubenhejmnál* vagyon végezete. Mindegyik battériáról el lehet ágyúkkal *Majntz* városát érni. Az egész egyesült tábor hasonlit egy olly karikához, mellynek periferiája avagy kerülete, a' táboron túl hat órányi földet, diameterje, az az, a' karika egyik oldalától a' másik oldaláig, a' középső ponton által menő lineája pedig másfél órányi földet

foglal magában. Köröskörül nagy bősége vagon az eleségnek, és némelly részben oltsóbb, mint volt ennekelötte. Kenyere, húsa, vize egészséges vagon a' katonának, gyakorta jó bort is ihatik az oda való termésekből.

Moguntziából érkezett tudósítások szerént, úgy hólnak ottan, a' sok hadi strapátzia, éhség és nyavalya miatt el lankadott Frantziák, mint az őfzi hideg által meg tsipetett legyek. Sem koporsónak való fa, sem temetésre való hely nem lévén elegendő, a' meg hólt testek többnyire mind a' Rajnába vettetnek. Mind a' szokott tábori nyavallyák, mind a' fertelmes *Vénus* ragadó mételye, igen sokat meg emészt közülök. Sem gyógyító szerek, sem betegeknek való eledelek, sem tiszta levegő egek nintsenek ispotályaikban. Nagyobb bősége vagon ott a' ganéjnak, mint a' kenyérnek, és marha húsnak.

Moguntzia környékén táborozó égyesült seregeknél lévő ostromló ágyúknak száma 80 és egynéhány darabra megyen, mellyek közzül 16 *Frankfurtumból*, 12 *Würtzburgból*; 80 pedig *Hollandiából* vitetett oda. Olly fel tétellel ütötenek ki a' Frantziák *Monbachba*, hogy a' *Walfnál* lévő Prufsus magazinumokat és puska por tornyot fel gyújthassák; hanem sem eggy, sem más részben nem kedvezett nékik a' szerentse.

Múlt Aprilisnek 29 napján Frantzia fogságba esett Szász Hadnagy *Rábét* más nap ebédre híván *Moguntziában* a' Frantzia tiszték, külömbkülömb féle keresett okokkal kezdték ötet vigasztalni, 's vidámitani. Ebéd után szer felett hízelkedvén néki a' N. Gyűlésnek biztosa *Merlin*, a' Fr. közönséges társaságnak nevében artillerie Obesterséggel kínálta ötet meg, hogy ha ő szolgálatot venne, és védelmezője lenne a' Frantzia szabadságnak. Mellyre ekként felelt ez az érdeemes hadi tiszt: *Ti magatok*, úgymond, *utálná-*

tok meg engemet leg elsöben, ha hazámnak áru-
lójává lennék. *Mertin* továbbá is kisirgetni akar-
ván ötet, szemei eleibe terjesztette mind azt a'
nyomorúságot, és vilzontagságot, melyet ő a'
háborúnak végződéséig tartó fogságában szenved-
endő lenne. Ezekkel sem gondolván a' fejedel-
méhez 's hazájához hiv *Márs* fia, tellyefséggel
nem engedte magát el tsábittatni. Következett na-
pon hozzá menvén egy *Frantzia* segéd, illy ör-
vendetes izenetet vitt nékie: *Barátom*, a' te ha-
zádhoz és fejedelmedhez mutatott példa nélkül va-
ló hivséged, előttünk tífzteletet, néked pedig sza-
badulást szerzett. Szabad ember vagy ettől a'
szempillantástól fogva, ha tettik mingyárt hól-
nap vizfsza térhetsz regementedhez. Ugy is tör-
tént a' dolog.

Karlsbergből illetén tudósítás érkezett hoz-
zánk. Tegnap, t. i. Májusnak 27. napján, 1500
gyalogságot és néhány lovasokat küldött az el-
lenség a' *Biponton* túl fekvő tetökre, és 1 bata-
liont két haubitzával a' *Blisen* lévő hidra, a' kik
a' Prufsiai ör álló vitézeket onnan és *Késhoferből*
el üzték, ennekfelette 150 ezer két fontos kenyé-
ret kivánt *Frechville* Fr. Generál seregeinek adat-
tatni. Ama vitéz Prufsus *Obester Székely*, kiről
immár egynehány izben ditsirettel emlékeztünk
újság leveleinkben, jókor tudósítván e' törté-
netről, 300 lovasal ellenek indult, és szinte a'
nevezett hidig vizfsza szoritotta a' Fr. lovaságot,
és jól intézett haubitzáinak lövései által, mind
innen, mind *Bipontból* egézlzen ki üzte őket. Lát-
ván a' több *Biponti* tetökön állott *Frantziák* paj-
tásaiknak szerentsétlenségeket, magok sem bátor-
kodtak a' Prufsus katonákat bé várni, hanem min-
gyárt el lódúltanak onnan. *Székely* *Obester* is-
mét ki állította tábori ör állóit, és világosan meg-
izente *Frechviller* Fr. Generálnak, hogyha továb-
bá is nyúghatatlankodtatná ötet, blzonyosan rofz-
lzul fogna jární.

Eggy valaki azt irtá Májusnak 30-ik napján *Moguntziából*, hogy az ottan uralkodó szükség miatt keményen szoknek a' Frantziák, és hogy naponként, mind inkább inkább nevededik a' betegeknek száma. Sót, gyertyát, tejet, és friss húst jó pénzért sem lehet kapni, és minthogy már a' szarvas marha meg szükült, ló hústra szorult a' Fr. örizet.

Májusnak 30-ik napján a' Landauban fekvő Frantziák is ki ütöttek a' Prufsus seregekre, de a' mint Mannheimból iratik kevés szerentsével.

Hasonlók a' Frantziák a' vízbe süllyedett emberhez, a' ki minekelötte tüdeje vízzel bé telne, ottan ottan fel üti magát, fűhöz, féhoz, levegő éghez kap halálos szorongattatásai között. Ok is t. i. a' *Moguntziában* fekvő Frantziák, a' félelem, éhség és nyavalyák által szüntelen szorongattatván gyakorta próbát telnek. Májusnak 25 napján reggeli 7 órakor 1800 ember tsonakokra ülven, el akarták a' Rajna és Majna mellett lévő német battériákat rontani. Allig indulnak ki azon kis szigetetskéből, mellyet az Ön szigetnek tölök lett el vétele után el foglaltanak, a' midön immár sűrűn repültenek réájok a' nagy és apró golyóbisok, mellyeknek ereje által néhány tsónakjaik el is súlyeztettek. Azon napon tsatáztnak a' két résznek lovasai is *Cassel* alatt.

Alsó Palatinatusból iratik, hogy *Brezenhejm* alatt, tsaknem mindennapon esik valamelly kis tsatátska, hol a' Frantzok nyúghatatlankodtatják a' németeket, hol ezek amazokat, a' mint t. i. az idő és a' környül állások kivánnják. Töb-nire vagy e', vagy ama rész rejtezik el a' faluban, onnan ólalkodik egymásra Arra való nézve tudtára adatták az égygyesült seregeknek előjárói a' lakosoknak, hogy minden ingó bingó vagy onokkal égygyütt hagynák el honnyaikat, mellyből azt a' következtést húzták ki szegények, hogy

ők csak hült helyét fogják hajlékaiknak találni, mind házaik, mind tsüreik, porhamuvá fognak égettetni. Ilyen gyümölcstököt szokott a' hadakozás teremni. *Oppenheim* vidékére nem régen 8000 *Palatinátusi* és *Baváriai* katonák érkeztenek, a' kik, a' mint a' hir folydogál, a' *Rajna* tsútsánál telepednek le..

A' közép tengerről azt a' hirt hozta hozzánk a' déli szél, hogy a' *Máltai* vitézi rend is kemény hadi készületeket teszzen, ki ellen? bizony nem a' *Szaratzénusok*, sem nem az *Osmánok*, hanem minden kétség kívül a' vallástalan kakasok ellen, mert azoknak lenni tartatnak e' világ előtt (u).

(u.) *Málta*, *Melita*, a' közép tengeren *Sicilia* és *Tripolis* közt fekvő, és *Afrikához* tartozó szigetske, mellynek hosszúsága hat, szélessége három mérföld. Erről a' szigetről neveztetik az a' vitézi rend, melly eleinte *Johannitáknak*, azután *Rhodiúsoknak* hivattattak, *Máltai Vitézi* rendnek, mellynek illyetén eredete vagyon. Minckutánna 1012 esztendőben a' szent földet a' *Szaracénusok* el foglalták, de a' *Kristus* koporsóját *Jerusalem*ben előbbi valóságában meg hagytták volna, az *Amalfisi* közönséges társaságbeli gazdag kereskedők (*Amalfi Nápolyban* fekszik fő városa azon nevezetű hertzezségnek, mellyet a' jelenvaló időben a' *Piccolomini* hertzezi ház bir, és a' 11 Száz előtt igen hatalmas közönséges társaság volt) egy *klasztromot* építtetének a' *Kristus* firján, az *Istennek* és a' *B. Sz. Szűznek* tiszteletére, mellyhez annakutánna egygy kápolnát ragasztottanak az oda való barátok keresztelő sz. *János* emlékezetére, mellyben szabad szállások és asztalok volt azoknak a' keresztyeneknek, a' kik *délhetatofszágból* a' *Kristus* koporsójához szaradn.

Frantzia Ország.

Mennél tovább tart Frantzia Országban az anarchia, az az, a' függetlenség, mennél több szakadások támadnak a' Nemzet képviselői között, annál kevesebb reménység lehet a' Frantzia köz társaságnak állandóságához. — *Páris, Marseille* és több népes 's hatalmas városok keveset hajtanak a' N. Gyűlésnek végezéseire, nem azt mivelik, a' mi nékik parantsóltatik, hanem a' mi környül állásaikhoz képest nékik magoknak szükségesnek 's hafznosnak lenni láttatik. Sokkal nagyobb tekintetben vagyon clöttök egy városi előjáró, mint egy N. Gyűlés tagja, a' ki egygy egész olztálynak képét viseli, 's annak ügyét folytatty a' közönséges ülésekben. Ennek főbb oka a' N. Gyűlés tagjai között uralkodó nagy egyenetlenség, és a' népes városoknak magok erejekben való bizakodások. Ez az utolsó vala Májusnak 24 napján tartatott ülésnek egygy leg főbb tárgya. *Lanjuinais* fontos okokkal meg mutatta, hogy az igen népes gyülekezetek romlására vólnának a' szabattságnak és egyenlőségnek. A' nagy Gyülekezetekben, úgymond, nem a' valóságos ér-

dokoskodtanak. Buillon Gottfrid és Baldunus Lotharingia hertzegek az úgy nevezetett keresztés vitézeknek első fő kormányozói, viszfza vévén a' Szaracenusoktól a' sz. földet és Jérusálem városát, gazdag jövedelmű jószágokat ajándékoztanak ennek az ottan lakó keresztés rendnek, kiváltképen azon tekintetből, mivel a' Templariusokkal egygyütt ők is védelmeztek a' szent földet. A' 12 és követhezett századokban sok viszontagsággal küszködött ez a' rend, és minekutánna a' keresztények ki üzetettek vólna a' sz. földről, Margatba, onnan

demre, hanem az atyafiságra és erszényre nagyon tekintet; azokban soha sem lzedődik bé az adó igazán, soha sem olztatódik fel egyenesen, avagy a' lakosoknak tehetségek szerént. Páris 100 milliónál többel maradott adós, még is a' közönséges kasszából veszen segítséget. A' népes gyülekezeteknek előjárói szabad tettések szerént folytatják a' polgárságnak dolgait, szabadosan fel törik a' peiséteket, lopják a' gyülekezet jövedelmét, kintsét. A' nagy gyülekezetekben soha sintsen pénz a' közönség javával való gazdálkodásról tétetni szokott számadásoknak ki nyomtatására, de bezzeg nagyon, motskos irásoknak, pártoskodásra ingerlő leveleknek közönséges sé tettekre. A' Párisi fő polgár mester hasonló egy királyhoz, és 600 ezer emberen uralkodik, különös testörzöi és drabantyai vagynak. A' Párisi fő kormányozó 120 ezer főből álló N. Gárdának

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ptolemaisba, onnan a' Cyprus szigetébe, onnan ismét a' Rhodus szigetébe költözött által, és egészen 1524 esztendeig ott vólt, 's arról neveztetett Rhodusi vitézi rendnek. A' nevezett esztendőben II Soliman Török Császár Rhodus szigetet török erőszakosan el vevén, hol ide, hol amoda bújdosanak, míg osztán könyörülvén rajtuk. V Károly Császár, 1530 esztendőben nekik ajándékozta a' Málta szigetet, mellynek birásában azóltétől fogva meg is maradtanak. Olly fel tétellel adattott nekik ez a' sziget, hogy ők szüntelen hadakozzanak a' Törökök, és a' tengeri haramják ellen, úgy hogy, ha a' több Európai fejedelmek békeféségben vagynak is azokkal, ők mindazáltal fogadások szerént, nem kötelesek azt a' békeféséget meg tartani; a' honnan, ha ők fogságba esnek, minden más keresztény rabok felett keményebben tartatnak. Három rendre vagynak fel osztatva, u. m. Vitézekre, káplá-

feje, ő parantsol azoknak, ő utánna halgatnak azok, még is mikor mások egymást gyilkolják, javaiktól 's életektől meg fosztyák, ő el rejtezik, mintha semmit sem tudna a' dologban úgy tette-ti. Egyedül a' népes gyülekezetek akarják a' N. Gyűlést el oszlatni s. a. t. Mindnyájan jóvá hagy-ták *Lanjuinainak* ezt a' beszédét, és mingyárt el végezték, hogy az küldettegne meg az Országnek osztályaiba. s. a. t.

Leg közelebb az a' hír érkezett Spirából ide, hogy Májusnak 30 napján 40 ezer Frantzia támadta volna meg Spirához nem melszze a' Brunsvigiai Hertzeget, kinek 15 ezer Prufusok valának kórmánya alatt. Bámulásra méltó álha-tatósággal viselték ezek magokat, és hosszasan velek tartott tsatázások után, erőt vettek az el-lenségen, kik közül 1500 ember ölettetett meg, és 500 fogattatott el.

*nokra, és szolgákra, az elsőbkek közzé régi nemesek, a' második rendűek közzé pedig más-sok is bé vétetődnek. Házasodni sem szabad nekik. Háborúban veres széles övet viselnek felső ruhájokan, és eggy ezüst színű kerefszetet mellyeiken, békefélegben pedig sarkig érő feke-te palástot. Nemtsak Catholicusok, hanem Protestánsok, és Orosz vallásúak is bé vétet-tetnek ezen vitézi rendbe. Nagy mestereik Emi-
nentiás titulussal élnek.*